

Naisten Linjalla

puhutaan väkivallasta

Puhelin soi tiuhaan Naisten Linjan päivystyksessä. Suomen ensimmäinen väkivaltaa kokeneille naisille ja tytöille tarkoitettu neuvontapuhelin on muutamassa kuukaudessa saanut jo satoja puheluita.

”Onko aikaa kuunnella?” soittaja kysyy. ”On, on. Kerro rauhassa tilanteesi”, vastaa **Eeva**, yksi Naisten Linjan vapaaehtoisista päivystäjäistä. Kuluu viitisen minuuttia, ja soittaja puhuu tauotta. ”Onko teillä lapsia?” Eeva kysyy. Taas huoneessa on hiljaista, ja Eeva kuuntelee. ”Ja sinusta tuntuu siltä, että et pääse irti hänestä?” Eeva nyökkää ja kuuntelee taas. ”Siltä se kuulostaa, miten itse olet jaksanut tässä tilanteessa?”

Nainen on Keski-Suomesta, pienehkölä paikkakunnalta. Hän on eronnut väkivaltaisesta miehestään. Väkivaltaa hän kesti vuosikautia. Eron jälkeen nainen on tavannut miestä, koska tämä on uhannut tappaa itsensä tai naisen, jos nainen hylkää hänet täysin. Mies soittaa lukemattomia kertoja päivässä, käy naisen oven takana ja uhkailee. Nainen on pohtinut turvalukon hankintaa ja haluaisi lopullisesti eroon miehestä, muttei ole varma, onko oikein, ettei hän enää tue miestänsä. Perheen tytär on kääntynyt äitiä vastaan, ja pitää tätä vastuullisena isän ongelmista.

Nainen on kuitenkin työstänyt eroa pitkään ja tuntuu olevan oikealla tiellä. Hän on mennyt terapiaan muutettuaan toiselle paikkakunnalle. Eeva kertoo keskusteluryhmästä, joka kokoontuu lähistöllä ja neuvoo lähestymiskiellon hankinnassa.

Neuvoja ja ohjausta

”Me annamme nimenomaan neuvontaa ja ohjausta. Ei tällainen puhelinpalvelu sovi

”Kun aloitimme päivystyksen, saimme onnittelupuheluita linjan avaamisesta erityisesti vanhoilta naisilta, joiden elämässä väkivaltaa oli ollut aina”, Naisten linjan puuhanainen Sirkka Perttu kertoo.

pidempiaikaiseksi tueksi”, painottaa **Sirkka Perttu**, yksi Naisten Linjan alullepanijoista.

Naisten Linja avautui viime toukokuussa. ”Suomesta puuttui tällainen neuvontapuhelin. Palvelevia puhelimia on muuten vaikka kuinka paljon, mutta ei erityisesti väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille naisille suunnattua. Ainoa alalla aiemmin toiminut neuvontapuhelin on Raiskauskriisikeskus Tukinaisen puhelin”, Sirkka kertoo.

Hän itse on tunnettuna väkivaltatyöntekijänä saanut uransa aikana suuren määrän puheluita naisilta, jotka etsivät apua, kun mies on väkivaltainen. Sirkka alkoi miettiä, että Suomeen on saatava tällaisia naisia palveleva puhelin.

”Joskus koin olevani yksi sentraalisantira”, Sirkka sanoo.

Eivätkö naiset sitten tiedä mahdollisuuksistaan saada apua? Eivätkö he osaa käyttää oman alueensa palveluja?

”Peruspalvelujärjestelmä ei kykene antamaan riittävästi tukea näille naisille, ja tieto avunsaantimahdollisuuksista ei aina tavoita naisia. Toisaalta joillakin paikkakunnilla väkivaltaa kokeneita naisia ei edes osata auttaa. Meidän kohderyhmämme ovat juuri sellaiset naiset, jotka eivät tiedä miten edetä ja minne ottaa yhteyttä”, Sirkka kertoo. Toisaalta soittajissa on paljon naisia, jotka tietävät minne ottaa yhteyttä, mutta tarvitsevat varmistusta, tukea tai vain kuuntelijaa.

”Monet soittajat pohtivat sitä, onko heillä oikeus tuntea esimerkiksi vihaa väkivallasta, tai he ovat epätietoisia siitä onko lyöminen väärin”, Eeva kertoo.

”Suomessa on vieläkin usein vallalla ajattelu, että nainen itse provosoi miehen lyömään”, sanoo Sirkka.

Naisten Linjaan voi soittaa nimettömänä. Monille se voi tarjota kanavan puhua kokemastaan väkivallasta ensimmäistä kertaa. Tutkimusten mukaan neljä kymmenestä naisesta ei rohkene tai voi puhua kokemastaan väkivallasta kenellekään.

Naisten Linja päivystää maanantaista torstaihin. Paikalla on yleensä yksi päivystäjä. Puheluita on tullut jo satoja.

Kaikenikäisiä naisia

Kaikki soittajat ovat erilaisia, mutta Sirkka hahmottelee heistä kaksi soittajaryhmää: ”On nuoria naisia, joilla on lapsia. He elävät usein akuutissa tilanteessa. Siinä väkivalta on fyysistä, henkistä ja seksuaalista. He kyselevät, miten toimia, jos haluaa erota miehestä ja miten lasten huoltajuusasiat menevät, miten haetaan toimeentulotukea, asuntoa tai lähestymiskieltoa, miten tehdä rikosilmoitus. Me neuvomme, an-

Naisten Linja päivystää maanantaista torstaihin

Naisten Linjalle voi soittaa nimettömänä ja puhua asioistaan luottamuksellisesti. Suomenkielillä neuvontaa ja tukea saa maanantaista torstaihin kello 16 -20. Ruotsinkielistä neuvontaa saa maanantaisin kello 16-20. Puhelinnumero on 0800-0-2400.

Naisten Linjalla on myös www-sivut osoitteessa www.naistenlinja.com. Sivuilla annetaan neuvoja, ja sähköpostitse voi lähettää kysymyksiä Naisten Linjaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Tänä syksynä avautuvat myös viron-, venäjän-, ranskan-, somalin-, turkin- ja kurdinkieliset www-sivut ja sähköpostipalvelu näillä kielillä. Myöhemmin kaikilla näillä kielillä pyritään antamaan myös puhelinneuvontaa. Ensimmäiseksi aloittaa tänä syksynä venäjänkielinen päivystys.

Naisten Linjalle ollaan myös kehittämässä juridista neuvontaa, joka toimisi samalla tavalla päivystysluonteisesti ja auttaisi väkivaltaa kokeneita naisia lainopillisissa kysymyksissä.

Naisten Linja on Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama verkostohanke, jossa on mukana monia eri tahoja. Hanketta koordinoi Väkivallattomat ry. □

namme puhelinnumeroita ja kerromme faktoista, annamme turvallisuusohjeitakin.”

”Toisen ryhmän muodostavat vanhemmat naiset, jotka ovat sietäneet väkivaltaa hyvin kauan. Jotkut asuvat pienillä paikkakunnilla, missä kaikki tuntevat toisensa. Miehet voivat olla seudulla tunnettuja ja hyvissä ammateissa, ja paikallinen poliisi saattaa olla miehen kanssa esimerkiksi samassa herrojen kerhossa kuten metsästysporukassa. Silloin ei ole helppoa tehdä ilmoitusta väkivallasta miehestä”, Sirkka jatkaa.

Linjalle on soittanut myös nuoria tyttöjä, joiden perheessä esimerkiksi isä on väkivaltainen tai uhkailee väkivallalla.

Soittoja tulee ympäri Suomea. ”Rovaniemeltä, Kuusamosta, Kirkkonummelta, Helsingistä, Vaasasta, Sysmästä, kaikkialta”, Sirkka kertoo.

Ensi syksynä käynnistyvät myös venäjänkieliset päivystykset. ”Maahanmuuttajanaiset ovat tärkeä kohderyhmä. Yritämme saada päivystykset myös muun muassa kurdin ja saamen kielellä”, sanoo Sirkka.

Täysin maksuton palvelu

Puhelin soi taas, ja Eeva vastaa. Soittaja puhuu pitkään muista asioista, kunnes lopulta lähestyy varsinaista aihetta, ikään kuin ohimennen. Sitten alkaa itku ja raivo. Väkivallasta on vuosia, mutta vieläkin nainen ei oikein pysty puhumaan siitä. Mies lähti lopulta nuoremman matkaan. Naisella on paljon taloudellisia ongelmia, eikä hän pysty solmimaan uusia suhteita. Kun puhua on kestänyt puolisen tuntia, Eeva alkaa lopetella sitä. Hän toivottaa loppuksi vielä naiselle voimia, ja sanoo, että uudes-

taankin voi soittaa.

”Jos joku elää hirveässä tilanteessa ja puhuu sitä kukaties ensimmäistä kertaa, niin ei puhua voi töksäyttäen lopettaa. Mutta pyrimme siihen, että puolisen tuntia olisi maksimikesto. Kun asiat alkavat kertautua, huomaa, että on yleensä aika lopettaa”, sanoo Sirkka.

Yllättävän paljon linjalla puhutaan naisten taloudellisista ongelmista. Väkivalta maksaa yhteiskunnalle, mutta se aiheuttaa naiselle myös paljon yksityisiä kuluja.

”Pitää esimerkiksi uusia kalusto, kun exmies on hajottanut sen. Pitää korjauttaa ikkuna, ostaa peiteaineita mustelmiin, kukaties mennä korjauttamaan lasvoja, olla pois töistä, yöpyä hotellissa, jos alueella ei ole turvakoteja”, Sirkka luettelee.

Naisten linjaan soittaminen on maksutonta. Se kuuluu linjan filosofiaan. ”Jotkut naiset elävät tiukan taloudellisen kontrollin alaisena. Mies voisi ryhtyä ihmettelemään kaukopuheluja tai kännykkälaskuja. Tämä on täysin ilmaista, soitti mistä päin Suomea tahansa tai Ahvenanmaalta”, kertoo Sirkka.

Vapaaehtoisista ei pulaa

Naisten linjalla ei ole ollut vaikeuksia löytää vapaaehtoisia. Asia kiinnostaa naisia. Vapaaehtoisissa on myös paljon ammattilaisia – esimerkiksi psykologeja ja sosiaalityöntekijöitä. Kaikki ovat tietysti naisia.

”Meidän ideamme on, että naiset auttavat naisia”, Sirkka korostaa.

Vapaaehtoisilta vaaditaan perustiedot väkivallasta ilmiönä ja kyky nähdä asia uhrin eli naisen kannalta sekä naistietoisuutta. ”Tässä pitää ymmärtää naisen asemaa Suo-

messa ja naisen ongelmia”, Sirkka sanoo. Naisten linja on siis naistietoinen.

”Me pidämme väkivaltaa sukupuolittuneena, ja olemme selkeästi uhrin puolella. Aina kuulee sanottavan, että ovathan naisetkin väkivaltaisia. He ovat kuitenkin hyvin pieni vähemmistö”, Eeva sanoo.

Sirkka kertoo, että vapaaehtoisista monet ovat lukeneet esimerkiksi naistutkimusta, ja haluavat nyt tehdä jotakin konkreettista naisten aseman parantamiseksi ja auttaa väkivaltaa kokeneita naisia käytännössä.

”Vapaaehtoisten oman elämän pitää olla tasapainossa. Jos vapaaehtoinen on itse kokenut väkivaltaa, sen täytyy olla jo selvitetty asia hänen elämässään.”

Vapaaehtoiset myös sitoutuvat opiskelemaan, ja heitä koulutetaan jatkuvasti.

Sirkka korostaa, että väkivaltaa kokeneiden auttaminen ja tukeminen vaatii oman erityisosaamisensa.

”Tämä on hyvin erilaista työtä kuin esimerkiksi mielenterveystyö”, hän painottaa.

Sirkka on hyvin tyytyväinen päivystäjiin.

”Meillä saisi kuitenkin olla enemmän vanhempia vapaaehtoisia. Monet vanhemmat soittajat varmasti keskustelisivat mieluummin ikätovereidensa kanssa”, hän miettii.

Linjalla saa olla selvästi naisten asialla

Eeva on siviilissä lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Vapaaehtoistyö antaa mahdollisuuden olla suoremmin naisten asialla.

”Suomessa on ikävä kyllä usein vallalla sellainen ajattelu, että perheitä pitäisi pitää yhdessä väkivallasta huolimatta. Naisen asemaa ei usein tajuta. Tapaan työssäni väkivaltaa kokeneita naisia, joiden tarpeeseen virallinen turvaverkko ei vastaa. Työssä pitää olla neutraali, välttää asettumista kenenkään puolelle, ei saa ottaa kantaa huolimatta siitä, että väkivalta olisi aivan ilmeistä. Siellä ylläpidetään vieläkin myyttiä vahvasta suomalaisesta naisesta, joka selviytyy mistä tahansa”, sanoo Eeva.

”Näen myös työssäni, että väkivaltaa ei pidetä erillisenä ongelmana vaan se menee siinä samassa vyöhydessä mielenterveys- tai päihdeongelmien kanssa. Minusta väkivalta on erillinen, oma ongelmansa, jota täytyy hoitaa erikseen. Eivät kaikki päihdeongelmaiset miehet esimerkiksi hakkaa vaimojansa”, Eeva jatkaa.

Päivystysvuoroja on kerran kuukaudesta. Eeva kertoo päivystysiltojen jälkeen menevänsä usein lenkille tai pyöräilevänsä. ”Tai sitten menen kotiin ja katson televisiosta jotain aivan hömppää. Jos ryhtyisin

oikein pohtimaan tätä ja katselemaan kaikkia miehiä kadulla, että olisiko tuokin väkivaltainen, niin voisin ruveta pelkäämään. Yritän jättää puhelut tänne”, hän kertoo.

Onnistunut puhelu

Milloin päivystäjästä sitten tuntuu, että puhelu on ollut onnistunut?

Eeva ja Sirkka miettivät. ”Se on sellainen, että soittaja löytää uuden keinon edetä elämässään, saa jonkin uuden näkökulman, toivon pilkahduksen.”

Sitten puhelin soi, ja Eeva vastaa. ”Kyllä sinä olet soittanut ihan oikeaan paikkaan.”

Sirkka kääntyy työpöytänsä puoleen ja ryhtyy vastaamaan nettisivuille tulleeseen kysymykseen siitä, mistä saa apua asunnon hankintaan, kun haluaa jättää miehen, joka lyö.

Kati Pitkänen

Tekstissä esiintyviä esimerkkejä puheluista on muutettu. Naisten linjassa on myös sovittu, että päivystäjä ei pääsääntöisesti esinny koko nimillään tai kasvoillaan.

Opaskirja selviytymiseen

Päänavaus selviytymiseen on väkivaltaa kokeneiden naisten käsikirja. Se on tarkoitettu myös oppaaksi niille, jotka ovat tekemisissä väkivaltaa kokeneiden naisten kanssa kuten esimerkiksi terveydenhuollon ammattilaisille tai sosiaalityöntekijöille.

Opas on tehty väkivallasta selviytyneiden naisten ja ammattityöntekijöiden yhteistyönä. Idea kirjaan syntyi ”Päänavausilloista”, jotka ovat keskusteluiltoja, joissa väkivaltaa kokeneet naiset ovat jakaneet kokemuksiaan ja rohkaisseet toisiaan selviytymään.

Kirjassa kuvaillaan vallan ja kontrollin muotoja parisuhteessa ja autetaan naista tunnistamaan väkivaltaa ja sen ennusmerkkejä. Lisäksi oiotaan käsityksiä väkivallasta muun muassa ”naisten provosointina”. Kirjassa puhutaan myös siitä, miksi naisen on vaikea irrottautua väkivaltaisesta suhteesta ja kuvaillaan väkivallan kierrettä ja sen vaikutusta lapsiin.

Oppaassa neuvotaan selvästi, mistä apua saa ja annetaan turvallisuusohjeita. Lisäksi annetaan lainopillisia ohjeita.

Kirjaa voi tilata Naisten Kulttuuriyhdistykseltä. Käsikirja löytyy tulostettavana versiona www.stakes.fi/vakivalta, Mistä apua? -valikosta.

LÄHDE:

Perttu, S., Mononen-Mikkilä, P., Rauhala R. ja Särkkälä, P.: Päänavaus selviytymiseen. Väkivaltaa kokeneiden naisten käsikirja. Gummerus 2001.

Päänavaus-keskusteluillat jatkuvat Helsingissä joka toinen torstai tänä syksynä Naisasialiitto Unionin tiloissa (os. Bulevardi 11 A 1). Iltoihin voivat osallistua maksuttomasti kaikki väkivaltaa kokeneet naiset. Ennakoilmoittautumisia ei tarvita. Seuraava kokoontuminen on 12.9.2002. □

